СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 88. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 7-го травня 1943. No. 88. Jersey City, N. J., Friday, May 7, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

В КРАЙНІЙ ПОТРЕБІ УРЯД ЗАБЕРЕ ВУГЛЯ, В КОГО ТІЛЬКИ ЗНАЙДЕ

ВАШИНГТОН. — Секретар внутрішніх справ Ікес підписав розпорядок, яким надано йому право сконфіскувати в крайній потребі все вугля, всюди і в кожного. Та таке може статись тільки тоді, коли треба булоб задержати в русі приватні воєнні фабрики і те, що є доконче потрібне для цивільного вжитку. Секретар звертає увагу загалу, щоби кожний заосмотрився начас у запас вугля, кажучи, що не можна тепер гарантувати, чи консументи дістануть таке вугілля, якого собі бажають, а як дістануть, чи воно не буде їм забране, якби зайшла така крайна потреба.

ВУГЛЕВА КРІЗА В РУКАХ ІКЕСА І РАДИ ВОЄННОЇ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Майни знаходяться далі під зарядом уряду, а властиво секретаря Ікеса. І не знати, на як довго. Припускають, що надовго. А як має бути з полагодженням майнерських домагань, то це тепер залежить від тої акції, яку зачне Рада Воєнної Праці. Наразі вона не зачала ще ніякої, зокрема не звертала до майнерської юнії. Одно є ясне, а саме те, що якщоб тепер вибух новий майнерський страйк, то його уряд вважатиме страйком проти уряду. Найкоротша процедура булаб тепер така, якщоб до Ради Воєнної Праці звернулись в справі полагодження спору спірні сторони: зарядці копалень та майнерська юнія.

ЩО ЗРОБИТЬ ЛУЇС?

НЮ ЙОРК. — Часописні репортери не можуть ніяк добути від Джана Л. Луїса, президента Юнайтед Майн Воркерс, що він далі задумує робити. Іде про те, чи він погодиться з тим, щоби вуглеву крізу вирішувала Рада Воєнної Праці, проти котрої він [illegible] кріза не мусить доконче виходити від Ради Воєнної Праці. Можуть їх тепер започаткувати з іншого боку: з Білого Дому, або від Директора Економічної Стабілізації. Знову дехто твердить, що тепер наступить спроба сил — між урядом і Луїсом. Кажуть, що уряд захоче показати Луїсови, що ніхто не є сильніший від влади.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВИЙ ВУГІЛЬНИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Представники майнерської юнії, що становлять „палісі коміті" юнії, розїхались в числі 300 по своїх місцевостях, щоби там представити майнерам звіт Джана Л. Луїса про вуглеву крізу. В ньому вони передадуть, як це подав Луїс, що уряд їх „перехитрив", бо секретар Ікес ніби зобовязався, що новий роботодавець, себто уряд, буде переговорювати з Юнайтед Майн Воркерс, а потім це заперечив. Юнійні представники заявили, що як до 15 днів, коли скінчиться перемиря, не буде нового контракту, то майнери вийдуть на страйк, держачись засади, що вони без контракту не працюють.

З ЗАРЯДЦЯМИ КОПАЛЕНЬ ТВЕРДОГО ВУГІЛЛЯ ІДЕ ЛЕКШЕ.

НЮ ЙОРК. — Переговори майнерської юнії з зарядцями майн твердого вугля продовжуються. Виявляється, що власники копалень дещо стурбовані тим, що уряд перебирає майни під свій заряд. Дехто думає, що той заряд триватиме через цілу війну.

АВТОМОБІЛЕВА ЮНІЯ ПІДПИРАЄ МАЙНЕРІВ.

НЮ ЙОРК. — На окружних зборах Юнайтед Отомобіл Воркерс, що належить до Конгресу Промислових Організацій, рішено підперти домагання майнерів і заявити, „що в тій боротьбі особа Луїса не є властивим питанням". Іде про те, кажеться далі, що майнери є тепер у боротьбі „за приличний життєвий уровень".

ЛЕҐІОН ПРО АМЕРИКАНІЗАЦІЮ.

ІНДІЯНАПОЛІС. — Американський Леґіон обрабляє тепер пляни, як втягнути у свої ряди нових девять чи десять міліонів членів, себто вояків з цеї війни, а далі, як поширити американізм в Америці. Над тим останнім думали провідники Леґіону кілька місяців і тепер виступають з проєктом, що буде коштувати грубі міліони долярів. Отже в першу чергу хочуть виставити фільму під титулом „Фор Дис Ві Файт" (За те ми боремось). В ній буде представлене в драматичній формі американське життя з його ідеалами. Будемо там бачити справжній американський родинний дім, школу, церкву і добру владу.

ЦІЛОРІЧНІ ФІЛЬГАРМОНІЧНІ КОНЦЕРТИ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорське Фільгармонічне Товариство підписало умову з Юнайтед Стейтс Робер Компані на дальшу чергу недільних симфонічних концертів, оплачуваних цею компанією для комерційних цілей. Отже нова умова передбачає 52 концерти на сезон, коли досі було тільки 28 таких тижневих концертів. Є це новий культурний здобуток, з якого користатимуть міліони людей.

В Сенаті Перейшов Протистрайковий Законопроект Сенатора Конелі

ВАШИНГТОН. — Протистрайковий законопроект сенатора Конелі підляг многим змінам і як такий перейшов в сенаті 63 голосами проти 16 і зістав відісланий до палати репрезентантів. Навіть у зміненім виді він накладає кримінальні кари на тих, що своїм поведенням як провідники, чи через примус, наклін чи поміч розбивають воєнну продукцію у тих фабриках чи майнах, що є під зарядом уряду. Законопроект зістав ухвалений з поспіхом, а то, як можна припускати, через вугільну крізу і те, що уряд перебрав майни під свій заряд. Сенат дав теж свою згоду на те, що уряд перебрав майни під свій заряд, як теж затвердив Краєву Раду Воєнної Праці, що її покликав до життя президент Рузвелт у січні своїм власним розпорядком.

КОРЕҐІДОР БУДЕ ПІМЩЕНИЙ, ЗАПЕВНЮЮТЬ ГОЛ І КВЕЗОН

ВАШИНГТОН. — Річницю впадку Кореґідора і Филипін пошановано врочистими запевненнями з боку секретаря стейту Гола та Мануеля Л. Квезона, президента Филипин, що японське дикунство буде покаране і пімщене. Квезон підкреслив, що скоро мачнеться боротьба за Филипини, нагадуючи при тому, які терпіння мусить переходити населення острова від терору і тортур японців. Гол зазначив, що чим довше війна затягається, тим нижче котяться японці й німці у своїм варварстві та брутальности.

В СЕРПНІ БРАТИМУТЬ ДО АРМІЇ ТЕЖ І БАТЬКІВ

ВАШИНГТОН. — Таке заповів ґен. Луїс В. Герші. І з тим додатком, що це може статись навіть скорше. Заразом вичисляється 35 промислів, які вважаються „есенціональними". Ті, що в них працюють, будуть звільнені з військової служби теж і тим разом.

ЗАМОРОЖЕНО СІМ БІЛІОНІВ ЧУЖИНЕЦЬКОГО МАЙНА

ВАШИНГТОН. — Бюро Воєнних Інформацій подає, що під державною контролею маємо тепер чужинецького майна на суму понад сім біліонів долярів. Це майно ворогів і тих країв, що є під окупацією ворогів. Воно „заморожене". Перебрано ось так під державну контролю 285 бизнесів, в яких мали свою частку держави „Осі". Також забрано під охорону 41,077 чужинецьких патентів, чи зголошень на патенти.

ДІТОЧЕ ЗЛОЧИНСТВО ЗРОСТАЄ В ЗАСТРАШАЮЧИЙ СПОСІБ

НЮ ЙОРК. — З судових звітів про діточі злочинства за чотири місяці цього року виходить, що ті злочинства зросли в Ню Йорку на третину в порівнанню з минулим роком. Та в порівнанню з 1941 роком вони зросли аж на 60%. Це є наслідки війни, бо нема відповідного нагляду в дома, де часто нема ні батька, ні матери. Одно при війську, а друге на роботі.

Заява Сталіна про Відносини до Польщі

МОСКВА. — Премієр Сталін дав відповідь на два запити про Польщу, що їх поставив йому Ралф Паркер, московський кореспондент „Ню Йорк Таймсу". На запит: „Чи советський уряд бажає собі сильної й незалежної Польщі по розбиттю Гітлерівської Німеччини?" Сталін відповів: „Без застережень, так". На друге питання: „На які основи, на вашу думку, повинні спиратися взаємини між Польщею й советським союзом по війні?" Сталін відповів: „На основу солідних добросусідських відносин і взаїмної пошани, або, якби польський народ того собі бажав, на основі союзу взаїмної допомоги проти німців як головного ворога советського союзу й Польщі".

У своїй кореспонденції з того приводу Ралф Паркер вважає відповідь Сталіна важним кроком для поправи польсько-російських відносин, бо вона є потвердженням відомої заяви советського уряду про потребу сильної й незалежної Польщі з грудня 1941 року.

ВРАЖІННЯ В ВАШИНҐТОНІ

ВАШИНГТОН.—Відповідь премієра Сталіна на запити московського кореспондента „Ню Йорк Таймсу" пояснюють тут загально як покажчик, що Росія хоче затерти не корисне вражіння, яке вона зробила в світі своїм різким становищем у польсько-російськім спорі. Догадуються теж, що Сталін волів відповісти на друге питання тепер, ніж відповідати на нього в недалекій розмові з Джосефом Дейвисом, спеціяльним особистим представником през. Рузвелта

Місцеві польські дипльомати приписують цій заяві велику вагу, головно з огляду на лондонську заяву польського премієра Сікорского про провідну лінію польської політики в користь приязних відносин до Росії.

Зате ні департамент стейту ні російська амбасада не хотіли подати з того приводу офіціяльної заяви.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРЕМІЄР ПРО ЗАЯВУ СОВЕТСЬКОГО ПРЕМІЄРА

ЛОНДОН. — Ґенерал Сікорскі, примієр польського уряду на вигнанню, заявив, що його уряд бажає продовжувати приязні відносини з Росією на основі взаїмного союзу проти Німеччини. При тому одначе він поставився з резервою до заяви Сталіна, коли рівночасно з цею заявою польський амбасадор до Москви покидає Росію, а „маси поляків у советськім союзі остаються без помочі й опіки свого уряду".

ҐОСТЯМ РАДІ.—Виздоровлюючі американські вояки посміхаються щасливо при відвідинах їх (неназваної) стації дівчатами з Червоного Хреста.

ТРИ АЛІЯНТСЬКІ КОЛЮМНИ НАСТУПАЮТЬ НА БІЗЕРТУ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Аліянтські сили в Тунісі далі наступали на ворога, підчас коли війська Осі поводилися так, гейби вони хотіли відступити з Бізерти, а зате боронитися до останку на півострові рога Бон.

Американські війська підійшли ближче до Тебурби, а коло озера Ачкел відбили протиатаки німців 10 миль від Бізерти. Французькі війська в околиці Пон де Фагс поступили до 4,000 стіп високого Джебел (верха) Заґуан.

На північний схід від Меджез-ель-Баб британські війська відбили ворожі протиатаки й знищили майже всі німецькі повзи, що брали участь в атаках.

Воєнні кореспонденти описують Джебел Таґент, 2,000 високу гору, котра панує над околицею Матеру й Бізерти, а котру здобули американські війська, як справжню фортецю. Кожна дорога й стежка була під обстрілом німецьких машинових крісів і гармат. Здобуття її було видно ділом геройського подвигу.

Тепер через Матер пливе справжня ріка війська, амуніції й провіянтів на бій за Бізерту. Час від часу надають німецькі гарматні кулі, але американські війська не звертають на них більшої уваги. Ворожі бомбовики відвідують лінію тільки рідко.

ЧЕРВОНА АРМІЯ НАСТУПАЄ НА КУБАНЩИНІ.

ЛОНДОН. — Війська червоної армії проломилися через німецькі лінії на Кубанщині на 15 миль довгому фронті й за одну добу захопили 9 замешкалих місцевостей, не вчисляючи в це сильно уфортифікованої ворогом бази Кримська, котрого захоплення червоною армією німецький комунікат признав ще в вівторок. У цих боях згинуло понад 7,000 ворожих вояків. Росіяни захопили 80 пільних гармат, 220 машинових крісів й багато іншої воєнної добичі.

Між добутими місцевостями є Неберджайськ, що лежить півосьма милі від Кримська, та всего 10 миль (на північний схід) від Новоросійська.

Німецьке радіо подало, що німецькі війська наступали на східному березі ріки Донця.

Московське радіо подало вістку, що російські літаки атакували порт Ялту на Криму й Констанцу в Румунії, як також важні залізничі вузли в німецьких руках: Брянськ, Гомель і Литовське Берестє.

ВЕЛИКИЙ РЕЙД НА НІМЕЧЧИНУ.

ЛОНДОН. — У вівторок уночі вибралася проти Німеччини найбільша цеї війни армада чотиро-моторових бомбовиків. Відвідали вони місто Дортмунд в Рурщині й скинули на нього майже півтора тисячі тон бомб, себто півтора рази стільки, як на Кельн рік тому назад. Канадійські летуни, що брали участь у рейді, казали, що чотири й двотонові розбивачі блоків спричинили страшні вибухи. „Ніщо не могло пережити тих пожарів", казав один офіцир. Тринцять літаків не вернулося з виправи.

В іншому рейді британські літаки атакували поїзди й баржі в околиці Дункерки.

Уряд відкрив теж, що попереднього дня підчас рейду британські літаки націлялися на бувші фабрики Форда й Генеральної Моторової Компанії в Антверпії, що нині виробляють матеріяли для ворога. Британці не сказали, який великий був рейд, але німецьке радіо подало число літаків на 45.

КЕРВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В БОЛГАРІЇ.

БЕРН. — Після похорону полковника Атанаса Пантефа, котрого, за урядовим комунікатом, убили „протиосівські скритовбивники", прийшло на вулицях болгарської столиці Софії до широких заворушень, у котрій поліція й військо вживали проти товпи машинових крісів. Сцени нагадували подорожним події, що розіґралися при здушуванню австрійських соціялістів Дольфусом.

Пізніше зо Софії прийшли вістки, що тайна поліція відкрила „важні докази" на те, що чужа держава вмішалася в організацію недавної повені терроризму. Арештовано велику масу осіб у звязку з цим відкриттям. Відкрито ці докази в місті Пльовдіві, куди втік зо своїм кабінетом болгарський король Борис, коли в Софії виникли загальні заворушення.

У столиці проголошено воєнний стан. Через цілу ніч ішли арешти соціялістів, але, кажуть, не піймано нікого з визначних осіб. Спершу поліція сама пробувала привернути порядок, а доперва пізніше, не могучи собі дати раду, визвала військо.

Дві бомби вкинено до поїзду, котрим їхали головні міністри до Пльовдіва, де перебуває король по втечі зо столиці.

І В МАДЯРЩИНІ НЕСПОКОЇ.

БЕРН. — Підчас коли в болгарській столиці завішено весь вуличний рух і закрито всі крамниці з виїмком крамниць поживи, у сусідній Мадярщині теж неспокійно. Реґент краю, адмірал Горті, вернувшися з відвидин у Гітлера, завісив парлямент без речинця.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає:

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Виростають Смочі Зуби

Як тільки розпалилася боротьба за умовини праці в угільнім промислі й довела з одного боку до задержки праці, а з другого боку до урядового перебрання копалень, зараз у краю підняла голову протиробітнича реакція, що здавна ждала нагоди для обмеження робітничих прав. Коли непорозуміння в углевім промислі дійшло до того, що проти проводу великої юнії піднято урядовий закид, що він доводить своєю поведінкою до задержки добування вугля, одного з найбільше жизнених топлив для виробу военних матеріялів, огірчення краю з того приводу проявилося новою кампанією за протиробітниче законодавство.

Зогляду на те, що одним з основних каменів робітничого законодавства є робітниче право до страйку, почався рух проти цього права. В конґресі піднявлася наново кампанія за ухвалення проєкту сенатора Конелі. За словами його прихильників цей проєкт має всі потрібні до своєї цілі зуби, себто він є наскрізь драстичний. У звичайні часи, коли можливо спокійно розглядати проєкти закона, такий проєкт ледво чи став би законом. Та тепер є надзвичайні часи, коли війна ставить незвичайну велику масу законних вимог, внаслідок чого законів не можна довго й спокійно розважати. В военні часи власне найлекше переводити всякі драконські закони. Треба лише на це підождати відповідної хвилі, а такою хвилею є мент, коли під впливом якихось умовин чи ситуацій підноситься народній гнів.

Та звісно гнів є кепським дорадником. Під впливом гніву найрозумніші люди роблять різні дурниці. Через те справді розважним людям треба в такий час подвоїти чуйність, аби не дати горячим шибайголовам робити таке, за що пізніше прийдеться тяжко жалувати. Приміром такого голосу остороги є лист Филипа Морея, президента Конґресу Промислових Орґанізацій, до віцепрезидента Волеса й сенаторів в справі проєкту Конелі. У цім листі Морей не домагається багато: він хоче тільки, аби представникам робітництва була дана нагода представити конґресови неслушність протистрайкового проєкту та його шкідливість для военного настрою серед братів і синів робітників у збройних силах краю.

Сподіваємося, що голос Морея поділає, як холодний туш на гарячі голови загорілих протиробітничих законодавців, які думають, що брак такту збоку Джана Луиса виправдує законодавців за їх гарячковість. Може він переконає американське громадянство, що якраз нетактність одного робітничого провідника повинна заставити інших бути тим більше розважними.

До Зустрічі Рузвелта з Сталіном

Коли вибирається вмовляти Сталіна на розмову з президентом Рузвелтом такий довірений президента, як є ним Джозеф Е. Дейвис, що втішається теж особливою прихильністю Сталіна, то можна сказати, що така зустріч відбудеться уже цілком певно. Як і певне, що вона потрібна не так з военного боку, бо военні події розвиваються тепер цілком пляново, але потрібна з боку політичного, бо треба обмінятись думками щодо того, який має бути по війні лад в Европі чи взагалі в світі.

Президент Рузвелт уже давно бажав собі такої розмови. Та Сталін усе від неї відмовлявся. Мовляв не може через военні події покинути Москви ні на один день. Та ніхто не вірить в таке виправдання. Бо якщоб Сталін бажав собі такого побачення, то воно могло було відбутись недалеко Москви, або таки в самій Москві, бо й на таке, як виходить, був би през. Рузвелт дав згоду. Значить, Сталін був проти цього. Ось той його опір пробують різні люди вияснити на різні лади, відповідно до своїх переконань, згл. їхнього відношення до Росії чи Совєтів, а то й комунізму. Оскільки їхні арґументи були чи є справедливі, покажеться до певної міри тепер, якщо прийде до зустрічі Сталіна з Рузвелтом. З цього, про що вони будуть говорити і до якого прийдуть заключення. І буде можна пізнати в дечому пляни політики Сталіна відносно повоєнного світу.

Очевидно, що загал мало буде знати, як ці розмови виглядатимуть, чи про що там будуть говорити та до яких дійдуть заключень. Але знатиме про це багато президент Рузвелт. А це є найважніше, бо він є тепер у проводі всієї нашої політики. На ньому тяжать величезні обовязки супроти нашого краю і супроти Европи та світа. Він є і буде відповідальним за той новий порядок, який наступить по нашій вигрі.

З цього не виходить, що ніхто інший не буде відповідальним, зокрема що не буде відповідальною Англія, а в в першу чергу її речник, Винстон Чорчил. Та так є і так буде, що очи світа, а в першу чергу очі всіх поневолених і гноблених, є і будуть звернені в сторону Злучених Держав і їхнього речника — президента Френклина Д. Рузвелта. Щодо цього немає ніякого сумніву. Саме гноблені народи вважають Злучені Держави за таку державу, що пішла до цеї війни виключно з ідейного інтересу: знищити грубу силу в світі та завести в ньому Чотири Свободи.

Ось ті народи висказуються, що груба сила повиннаб бути знищена не тільки там, звідки вийшли теперішні агресори, але всюди, теж на землях, що належать до Обєднаних Держав, якщо вона там існує, чи якщоб її там хтось захотів заводити по нашій вигрі. Так думає теж і американський нарід. А як це зробити — готово бути предметом розмов між Рузвелтом і Сталіном. Якщо так буде, то президент Рузвелт набуде нового враження і нового досвіду щодо можливостей поширення Чотирьох Свобід на цілий світ. І це буде, на нашу думку, найважніше з усього, про що будуть іти розмови між Сталіном і Рузвелтом. Стратеґія буде мабуть другорядною справою, бо про неї вже давно подбано, ще заки розпочато офензиву в Африці й заки вислано тамтуди американські збройні сили. Зате розмова на тему, як завести Чотири Свободи всюди в світі, включно з землями, що є під комуністичним режімом, буде такою важною подією, що з нею не рівняється тепер ніяка інша, очевидно крім тої, щоби думати і дбати про безумовну здачу ворогів.

Злишним додавати, з яким напруженням слідитимуть десятки міліонів українського поневоленого народу за розмовами між президентом Рузвелтом і Сталіном. З напруженням слідкувати будемо і ми. І то як американці, та як і ті, що бажалиб бачити Чотири Свободи здійсненими теж і в — Україні.

Микола Чубатий.

Чи є Політичні "Традиційні" Вороги?

Від часу до часу появляється в українській пресі на американськім континенті фраза про „традиційних ворогів" українського народу. Але вживається її головно у відношенні до поляків. Так мені здається. Тому тверджу, що колиб не вживано її теж і у відношенню до Росії, то булоб щось недоладу зі зрозумінням тої фрази.

Традиція в житті народу.

Традиція це зберігання лучности жиючого покоління з предками. Річ природна, традиція це немов хроніка праці попередників та порівнання їх подвигів з нашими. Традиція це тяглість поступу десяток поколінь. Тому традиція зберігається передовсім у народів зі старою та здоровою цивілізацією. Зі старих народів найбільшими почитателями традиції є китайці. Традицію між народами нашої християнської ери зберігають з великим сентиментом особливо англійці, бо аж до всіх зовнішних подробиць свого національного життя.

Цілий церемоніял англійського парляментарного життя, чи англійського судівництва, відбувається по усталеному традиційному церемоніялі; до того традицію англійці дуже нерадо ломлять. І то хіба з дуже важних причин. Зберігання традиції стає там у приватному та народньому житті немов доказом, що англійці це не новик між народами світа, але нарід, за яким вже кілька століть життя як цивілізованої нації.

При всій своїй традиційности англійці, як відомо, є заразом не тільки добрими купцями та дипльоматами, але вміють у міжнародних відносинах дуже добре пристосовуватись до обставин, щоби з того вийшла користь, сила та значіння для англійського народу. Був час, що англійці веля з Францією столітну війну. Був час, ще за Наполеона, що Англія та Франція були собі смертельними ворогами, але були теж часи довголітних приязних періодів, а навіть дуже стислих звязків між ними. Вже в часі цеї війни появлявся був навіть проєкт, щоби довести до якоїсь юнії, а навіть спільного горожанства Франції та Англії.

Злучені Держави Північної Америки як незалежна держава появилася серед боротьби американського громадянства зі своїм тодішним зверхником — Англією. Ще в 19-тім століттї ця нова република мусіла воювати проти Англії за свою незалежність, але це не перешкодило тому, що Америка та Англія нині близькі союзники та звязані на життя і смерть союзом та низкою інтересів, для яких Америка вважала потрібним поставити до диспозиції мало не ціле своє національне майно.

Можнаб навести десятки прикладів, де народи, що сотками літ зі собою ворогували так, що здавалося ніщо їх ніколи не помирить, вкінці не то стають добрими сусідами, ба навіть союзниками, себто приятелями у міжнародному розумінню.

Політика це інтерес, а не сентимент, не традиція.

Чому так є? Тому, що політика між народами це є інтерес. Це справа обопільної користи. Це попросто справа бизнесу між двома чи більше народами. Загрожує один нарід другому, так і вони ворогують проти себе, міняється відношення поміж народами, мусять мінятися між ними теж і політичні стосунки. Вороги можуть ставати не тільки приличними сусідами, але нерідко й союзниками. Таке наказує здоровий розум. Коли політика у міжнародних взаєминах це штука витягати якнайбільше користи для свого народу серед тих чи інших обставин, то річ природна, що не тільки вороги та союзники можуть мінятися; вони навіть мусять мінятися. Тому говорити про традиційних ворогів, а так само й про традиційних приятелів у міжнародному житті, це був би доказ великого примітизму та цілковитого нерозуміння, що це є політика. Політика це не почування, це не химера, що мені ніс чи очи того чи другого не подобаються, що мені не подобається поведінка в теперішности чи в минулому цього чи другого народу. Політика не знає сентименту. Вона знає тільки холодне вирахування. Буде для мене нині мій давний ворог корисний, загрожує нам третий сильніший, так він стає моїм політичним союзником; і навпаки, стане мені мій давний симпатичний сусід чи навіть приятель загрожувати, так він стає моїм ворогом, якого мені потреба з усіх сил поборювати. Журналіст, політик, чи взагалі всяка людина, що має щось спільного з політичним життям, мусить добре тямити, що політика між народами це не справа почування, це справа зимного вирахування, тому теж **у політиці немає ні традиційних приятелів, ні традиційних ворогів. Хто того не розуміє, той не має поняття про політичну працю.**

„Традиційні вороги" та не-вороги українського народу.

Хіба ніхто не заперечить, що найбільшими ворогами українського народу впродовж довгих століть були татари, а потім їх зверхники — турки. Від 13-го століття, аж до початку 18-го століття, себто мало не пів тисячки літ татари стали правдивою зморою українського народу. Вони знищили та підбили українські землі, а потім хоч і прогнані з українських земель раз по раз нападали на Україну, [illegible] ли її землю, а народ як худобу забирали в ясир.

Рікрічні, а то й кілька разів до року, виправи татар на Україну, це були правдиві лови на українських людей, яких татари вивозили на всі ринки невільника. Цілими століттями українські невільники в басейні Середземного моря були найчастішим предметом торгу. Татарське лихоліття оспівав український нарід у своїх народних піснях та думах. Це правдивий „традиційний ворог" українського народу. Але чи є нині український чоловік з глуздом, що кидавсяб з ненавистю на тих кілька соток тисяч татарів на Кримі, нині смирних та добрих українських сусідів, тільки через традицію? Цеж був би цілковитий нерозум! Чому так є? Тому, що обставини змінилися. Татари, колись потуга, цілковито стратили свою силу та перестали загрожувати в якийнебудь спосіб українському народови. Навіть ще сильніші від них турки, що теж століттями погрожували Україні вже більше як двіста літ стають постійними союзниками України. От хочби за часів гетьмана Мазепи. Чому так? Тому, що в тій частині Европи виросла нова сила — Росія, що надобре стала погрожувати не тільки Туреччині й Україні, але також всім народам цеї частини Европи.

Другим традиційним ворогом України це була Польща. Колись Польща була сильна держава та своїми завойованнями посунулася далеко на схід, на українські землі, несучи там свою польську та латинську цивілізацію та соціяльний гнет для українських мас. Колись Польща була така сильна, що загрожувала й Москві. На початку 17-го століття польський вожд Жолкевскі добув Москву, віхав тамтуди триюмфально з королевичем Володиславом та посадив його в Кремлі на царськім престолі.

Проти Польщі сотками літ воював український нарід, козаки робили повстання, в останнім часі проти Польщі воювала теж Україна, але вже двіста літ тому Польща надії перестала бути такою силою, зачала занепадати, бо на сході Европи виросла нова сила Росія, що знищила татар, завдала смертельний удар Туреччині та на добре стала погрожувати не тільки Польщі, але теж козацькій Україні. Вкінці Росія знищила українську та польську державу. Довголітний ворог Польщі, Туреччина, стає її найкращим приятелем, гетьман козацької України, Мазепа, стає союзником Польщі у боротьбі проти спільного куди сильнішого ворога — Росії. Чому так? Тому, що відношення сил у Східній Европі основно змінилося; вже двіста літ тому, не Польща, а тільки Росія стала головним ворогом українського народу. Росія стала теж погрожувати Польщі, хоч не так безпосередно як Україні. Тому з природи річи мусіли і нині мусять мінятися погляди українців щодо цього, кого треба вважати ворогом українського народу і до якої міри.

Цілком певно, що в 16-тім чи ще на початку 17-го [illegible] жувала українському народови. Від часу до часу українські люди навіть шукали опертя у московського царя проти Польщі. Польща тоді була головним ворогом, а Московщина не-ворогом України. Колиж Московщина виросла у велику силу і зачала завоювання українських земель, а принявши стару українську назву Русь, стала на становищі, що Руси-України взагалі немає та почала її безпощадно нищити як націю, то річ природна, що таким чином обставини змінилися основно й традиційний ворог Польща щораз більше стає другорядним противником, а головним ворогом стає Росія, бо вона загрожує самому і с т н у в а н н ю цілого українського народу, а не Польща.

Великою перешкодою для рядового українця, щоби зрозуміти цю історичну переміну, є з одного боку самі поляки, а з другого боку москалі. Поляки не хочуть ще й нині цього зрозуміти, що їхня боротьба за Західну Україну є для них програна, та що для них краще, щоби Західна Україна стала територією української держави, а не великанської російської. Підтримуючи дальше цю свою боротьбу за Західну Україну, вони тільки підтримують в масі українців переконання про „традиційного ворога" поляків. Нині поляки розбиті; вони так само як українці під колесами історії, але москалі свідомо піддержують серед українців стару ненависть до поляків тільки на те, щоби закрити перед їх очима ту нагу правду, яка випливає з нинішного відношення сил у Східній Европі, що не Польща, тільки Росія є головним ворогом українського народу, й то вже від 285 літ, отже „традиційним". Це слід розуміти полякам. І слід розуміти це й українцям.

Закон Смерти

ОПОВІДАННЯ
ОЛЕКСАНДРА КАТРЕНКА.

7)

Пішли вочи, та не знаю ще, як і де повертаються. Написав якось старший, що в одному невеличкому, але портовому місті на Дніпрі відшукував він собі місце у якогось купця за вісім рублів місячної платні, але і невдоволений тим місцем, бо, каже, хоч би приказчиком бути, а то простим наймитом доводиться обертатися. Менший же місця ще не мав, та не знаю, чи й має ще і тепер. Нічого не пишуть. Хто його знає, може ще швидко і повернуться.

— Чогож ви самі не постаралися помістити їх куди небудь? Хібаж мало є куди можна убогому чоловікови поступити?

— Та воних у мене виросли без усякої науки. Тільки, тільки що читати, та як не як писати навчилися дома.

— Та у вас же ось хоч і в Гончарівці, а хоч і в Преображенському, школиж є. І не далекож вони, що туди, то і верстви не буде, що й туди, то однаково. Чом же ви хоч у школі їх не вчили?

— Але, знаєте, до школи віддавати було якось ніяково, бо яж пан же таки, а вони мої діти. Домаж чи до ґубернії, як наші предки колись робили, у мене не було сили їх учити. Вони у мене хлопці обидва дужі, жваві, зросли оттут на хуторі межи селянами; іграшками чи косити, чи молотити, чи що інше, всьому навчилися, все уміють зробити не зірш найкращого хлібороба, що до хліборобства. От я їх попхав на чужину куди подалі, де не знають ні мене, ні їх, і де можна їм робити всяку роботу, ні перед ким не соромлячися. От горе тільки хіба одно, що в пашпорті все таки, не сховаєшся, прописано, що дворянин ти єси.

— А по мойому, вибачте мені ласкаво за моє слово, то, коли так, краще було би, не в приклад краще, замісць мандрувати хто його знає куди оттак на чужину — бож чужина, давно мовляють, все однаково, що мачуха, а як яка, то ще буває і лиха мачуха — слід би було їм, відкинувши неправдиву вашу шляхетську соромливість, працювати дома на своїх, чи то пак, на наших півторастах десятинах, то булиб і вони не простими наймитами у якогось купця там десь і ви всі булиб ситими, а не голодними, як тепер, як самі ви кажете.

— І не кажіть такого! Пробував я вже! Пробував! Зараз же, як продав маеток, пробував. Від великої туги сам був пішов у хлібороби. Залишив був, знаєте, я собі плужок, волів і іншої худоби ріжної по троху, та і всього, чого треба до селянського господарства, та й почав був по трошки пробувати. Сам пішов був за плугом, старших дітей поробив погоничами, у пастухи їх повернув і до всього, до всякої хліборобської праці їх примушував, п р и н е волював, але щож, нічого з того доброго не вийшло.

— Чомуж?

— Та тому, що перехід же неможливо вже крутий дуже, ще тим більше, що не мав же я змоги, фізично не мав її, не говорити своїм дітям, хто такі вони, хто такі були їх славетні предки, від яких вони є паростки, і чим би їм через те слід би було бути, як би не лихо те, що впало на нашу голову через вільність наших кріпаків. Ех! Аджеж давно хіба примотіли мої діди, батьки на всю ґубернію, всіж про те знають, всі ще про те памятають. Аджеж мій дід мав собі двадцять тисячів десятин землі, коли хочете знати! Ось як! Ціле князівство яке небудь німецьке! А я! Хіба я, там же самим те повинно бути свідомо, не підпирав по змозі слави своїх предків? Га? Отож то й є! Ну, так як же так про те все відразу взяти та й забути? Хіба можливо воно так? Аджеж ні.

Я мовчав, бо щож йому було й казати?

— Отож то й є! Отож мої діти від мене і знають, які їх діди, прадіди були і бачу я й сам, що те знання не на добро, а на лихо їм, але щож будеш робити? Така, видно, доля вже їх... Так ото зорали ми так-сяк трохи, небагацько і посіяли дещо і виросло воно, але почали збирати, то поки теє, то зерно все і висипалося, одержали ми одну соломку. В зимі семеро коров, всі скільки їх у мене й було, одної ночи від недогляду, від спраги, голоду і холоду подохли, замерзли. По весні пара волів сперлася на річку на кригу, що вже ось-ось збиралася рушитися, провалилися і пішли під кригою за водою. Другу паровицю, щоб таким же способом як небудь не пропали, я звелів зарізати на мясо собі і зїли ми їх. І от так усе, що малося у мене, до найменшого погинуло, нічого тепер нема. На що вже півня — і того у нас Біг дасть! Ось як! Ось, наприклад, дочка у мене є, їй уже 25 років. Все вона у мене робить. Вона і сорочки пере і воду носить і обідати варить і все, та тільки до якого часу, до схочу. Несподівано буває те, як надумається, як найде на неї, го сяде вона, руки згорне і ні за холодну, як то кажуть, воду не візьметься. „Та що це, говорить, що це я? проста яка, чи що? Я ваша дочка, а гірше якої кріпачки послідущої спину гну, ні рук, ні ніг не чую. Добре знаю, що всі хлопи з мене хоч не в очи, то за очи, певно сміються. — Отсе так панянка! — говорять. Не буду більше нічого робити! Не хочу! Годі вже! Живіть, як знаєте, а я не хочу більше вам куховарити. Наймайте собі, як і всі інші пани роблять, наймичку!" А де тут наймати, коли самим їсти нічого. І оттак вона, тоб то дочка моя, справді нічого не хоче робити. І чи повірите? Тижнями через неї борщу гарячого не доводиться їсти. Згодом-перегодом відійде вона, як надокучить уже і самій їй голодувати, і знов до якогось часу візьметься до роботи.

— А вчилася вона де небудь?

— Ні, теж ніде, як і всі. І от такі вони, як чули, всі у мене.

(Докінчення на 4-тій стор.)

МАТИМЕМО ДО ДЕВЯТЬ МІЛІОНІВ НОВИХ ВЕТЕРАНІВ.

ІНДІЯНАПОЛІС. — Американський Леґіон уже підготовляє пляни, щоби втягнути в ветеранські ряди до девять міліонів военних ветеранів, що вийдуть з цеї війни.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОКИЩО: ЩЕ ТЯЖКИЙ УДАР В УКРАЇНУ.

Ось та війна ведеться за справедливість, за кращі порядки в світі, за кращу долю поневолених народів. З того, як можна завважити з ріжних статтей, що появляються в українській пресі, дехто вносить, що при кінці цеї війни зникнуть теж і окупації України, що повстане Українська Армія, що прожене теперішніх окупантів і тих, що захочуть загарбувати Україну по розгромі Гітлера.

На мою думку не жиймо такими солодкими надіями. Не думаймо, що українському народови допоможе той чи другий. Допоможуть хіба скувати його знову в кайдани. Хто читає уважно американську пресу, себто те, що вона подає про такі справи, що відносяться до українських земель, то виходить, що по тій війні український нарід готов знайтися в ще гіршому положенню, ніж був по минулій світовій війні. В першу чергу Україна вже знищена. Винищені не тільки її земні добра, але винищене міліонами і її населення. Як війна закінчиться, то ті бідні люди, що ще залишуться, будуть цілковито виснажені, голодні, обдерті, схоровані. Хтож їм допоможе? Мала надія, коли мати на увазі те, як досі поводилися з українським народом. А чим ми поможемо? Миж навіть не хочемо братись за те, щоби збудувати вже тепер якийсь фонд на таку допомогу! А потім зачнемо видавати заклики і вічувати, але те, що збиремо, буде каплиною в морі. Скажім собі правду: чи не так?

А що ми можемо допомогти звідси Україні в теперішньому положенню? Наша Америка, яку любимо і боронимо всіми нашими силами і всім нашим серцем, знайшлася в такому положенню, що є в одному ряді з тими, що гнобили Україну і задумують її знову гнобити. І я не знаю, як їй з того вийти, щоби якось допомогти і українському народови, як цього вимогає справедливість і як це повиноб статись, коли є Атлянтійський Чартер. Але, якби не було, мусимо розуміти, що як Україна не дістане допомоги з боку Злучених Держав, то нема надії, щоб їй допоміг хто другий. Тут ще є найліпше серце для поневолених народів, для таких мучених людей як український нарід. Ось так відчуває наш нарід в Америці й тому так вірю обороняє Америку і так щиро бажає, щоби вона не тільки перемогла, але щоб Америка мала сильний голос, коли будуть заводити нові порядки в Европі й світі. Ми хочемо і мусимо вірити, що американський уряд не захоче віддати український нарід на поталу його відвічним ворогам, а дасть йому змогу завести собі такий порядок, який ми тут маємо, бо іншого український нарід певно собі не бажає. І не схоче теж допустити до того, щоб Україна остала в новім порядку в неволі, бо тоді не булоб нового порядку, а тільки булоб нове нещастя в Европі.

В. Хоміцький,
Ню Йорк, Н. Й.

СУПРОТИ АГРЕСОРІВ — ВИСТУПАТИ ОБЄДНАНО.

ВАШИНГТОН. — Сер Нормен Анджел, що дістав нагороду Нобля, дораджує в будуччині, щоби всі держави, що бажають мира, відразу станули разом проти тої держави, що нарушить спокій.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З квартальних зборів 361 відділу У. Н. Союзу.

Дня 17. квітня відбулись в Парохіяльній Галі св. Юра (217 Іст 6 вулиця) квартальні збори Товариства „Дністер", 361 відділ У. Н. Союзу. Збори відкрив предсідник С. Ковальчук та подякував членам за чисельну присутність. По відчитанню протоколів і звітів та приреченнях нових членів, стверджено з боку контрольної комісії, як це зреферував контрольор Дмитро Чорнюк, що за перший квартал було приходу $9,023.43, а розхід $7,712.66. На квітень остала надвишка в сумі $1,310.77. Усіх членів є 905. На зборах ухвалено купити другий з ряду военний бонд на суму $1,000, разом закуплено бондів на $2,000. Це за гроші з товариської каси. При відчитанню кореспонденції рішено заняти прихильне становище до справи попертя культурної, народньої програми через радіо, в якій то справі надіслав до товариства відповідне письмо проф. Микола Чубатий, що саме веде таку програму. Наступні збори товариства відбудуться в суботу, дня 8. травня, в той самий час і в тій самій галі. На них буде звіт з останнього підприємства товариства.

З нагоди тих зборів виголосив відчит проф. М. Чубатий. Говорив на тему, як повинна виглядати нація під культурним оглядом, щоб її інші народи могли вважати за спосібну до самостійного державного життя. Говорив, що замало мати прекрасні вишивки чи пісні, але треба мати національну свідомість, змагаючу до обєднання всього народу в своїй власній державі. Якщо український нарід не використав добре нагоди відбудувати свою державу в часі минулої війни і зараз по ній, то це теж тому, що не був до цього приготований, а властиво не був до цього приготований провід нації. Тепер знову є така можливість, що може повстати українська держава, як не на всіх просторах, то принаймні в Західній Україні.

Були запити. Питав п. Моторний, чи не можнаб нашу інтелігенцію ліпше зорганізувати і вимагати від неї більше посвяти. А п. Я. Удич питав, чи знову не відродиться і тепер давна отаманія. У відповіди проф. Чубатий сказав на перше питання, що це залежить від загалу і його свідомости,ього саме він буде домагатись. Щодо другого заявив, що це була велика шкода, але те саме вже не повториться, а цілком певно буде тепер інакше.

За Уряд 361 відділу: **С. Ковальчук,** предс.; **Мартин Малетич,** рек. секр.; **П. Кучма,** фін. секр.; **Іван Галичин,** касієр.

ЛІНДОРА, ПА.

Службовий Прапор з 134 звіздками.

„Ди Батлер Ігл" з 3. травня містить широкий опис з фотографією з посвячения Службового Прапору в укр. прав. церкві св. Петра і Павла, якого доконав парох о. Лев Кушнір. З цеї парохії є вже 134 українських хлопців у збройних американських силах. З цеї нагоди влаштовано теж „Свячене". Проводив у тому всьому гром. Михайло С. Карлицький. На тему американського прапору і небезпеки, яка йому тепер грозить, говорив суддя Джан Г. Вилсон. Він підкреслив, що Злучені Держави є тепер одинокою землею на світі, де люди можуть свобідно молитись до Бога в такий спосіб, який вважають за відповідний. А не буде в світі мира, поки той мир не буде побудований на засадах науки Христа, казав суддя. Про боротьбу з тими, що хотілиб позбавити людство свобід, говорив Марко Лорис, предсідник Американсько - Українського Ситизенського Клюбу. Френк Мек-Клонг прочитав вірш „Ей Єнкі Модер". В святі взяв участь мейор міста, шериф, та много інших визначних місцевих американців. По українськи промовляв Михайло Марків.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ОЗОНЕ ПАРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільна Україна, від. 200, відбудуться в суботу, 8. травня, в годині 8. ввечір. На ці збори просимо всіх членів, місцевих і позамісцевих, прийти, бо є дуже важні спарви до вирішення. Просимо тих членів, котрі мають своїх синів при армії, прибути і вислухати Йосифа Паращука в справі Організації Родичів. Також просимо членів і члениць, котрі не працюють в суботу, 15. травня, прийти в 9. годині рано до церкви Сош. св. Духа в Брукліні, де о. Лотович відправить Сл. Божу і панахиду за померлих членів. — П. Господарець, предс.; О. Коцопій, кас.; В. Воргуль, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Укр. Тов. Січ, від. 39, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. травня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі. Всі члени обовязково мають прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; В. Осохівський, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; А. Яворський, рек секр.

Купуйте Военні Бонди!

ВІДВДЯЧУЮТЬСЯ НА ДВА БОКИ...

ЛОНДОН. — Московське радіо подає, що французькі робітники, звільнені з концентраційних таборів югославянськими партизанами, зараз пристали до тих партизанів і беруть з ними участь у боях проти німців.

Петро Березин.

НЕНАВИСТЬ ДО „ОСІ" ЗРОСТАЄ У ЦІЛОМУ СВІТІ

ВАШИНГТОН, Д. К. (ОНА). — В звідомленнях, що приходять до Америки з різних частей світу можна завважити, що в останніх часах ненависть до наці-фашистів зросла вже до того ступня, що навіть рафінована німецька пропаґанда не потрапить її притупити. Ця ненависть зросла цілком природно як реакція проти поповнюваних наці - фашистами звірств над безборонними народами. Здавши собі справу з того, що вони війну програють, фашистські провідники стратили рівновагу і мстяться на цілком безборонних людях.

Возьмім, наприклад, хочби тих американських авіяторів, що їх японці розстріляли. Хіба можна доказати, що освіши на землю і здавшись в полон, американські летуни моглй становити небезпеку для Ніпону? Ніколи. А чомуж їх розстріляли? На це є лиш одна відповідь — з пімсти. Не тільки наші авіятори впали жертвою японської жорстокости, але й чверть міліона Богу духа винного китайського населення. Промовляючи недавно до американського народу через радіо провідник китайського народу Чянг Кай-шек сказав:

„Після несподіваного американського нападу на Токіо, япоські війська заатакували приморські провінції Китаю і шукали там за американськими авіяторами. Вони буквально вибили там все населення, стариків, жінок і дітей. Дозволю собі повторити — ніпонські вояки буквально вибили все населення — стариків, жінок і дітей. Це була найбільша різня безборонного народу, яку знає історія. Націстські звірства в Лідицях бліднуть перед тим, що робили японські вояки в приморських провінціях Китаю. Розуміється, що японці тримають це в тайні і світ ще про їх звірства нічого не знає".

Лідиці впали жертвою націстського терору, а приморські провінції Китаю — ніпонського. З тою хіба різницею, що ніпонці в сотеро перевищили своїх націстських партнерів.

Американський місіонар о. Смит, який був в тім часі в Китаю, говорить, що шукаючи за американськими авіяторами, які після бомбардування Токія мали осісти в приморських провінціях Китаю, ніпонці розстріляли найменше чверть міліона цивільного населення. Ніпонські вояки вчинили таку різню, про яку ще світ ніколи не чув.

Молодий американський місіонар каже, що розюшені вояки вбивали кожну людину, на якій спинилися їх кровожадні очі. Вбивали китайських чоловіків, жінок і дітей. Ба не тільки вбивали, але й жорстоко мстились на них; тортурували в такий каригідний спосіб, що ум цивілізованої людини навіть збагнути не може. Як закінчиться війна і хтось опише ніпонські звірства в приморських провінціях Китаю з приводу американського бомбардування Токія, то це „буде найчорніша сторінка людської історії".

Отець Смит говорить, що йому нестало би слів точно описати ніпонські звірства. „Цілі міста пішли з вогнем. Міста в яких було від 15,000 до 20,000 населення. Людей ніпонські вояки розстріляли, а їхні хати й „бизнеси" пустили з вогнем. Каже, що як перейшли японські вояки, то ніде не осталося живої китайської душі. Всі приморські околиці обернулися в один великий цвинтар.

„Як вже перейшла ніпонська язва, то лиш кількоро людей вернуло до міста. Вони вспіли продертися в гори і спасли собі життя. Я ходив з ними по згарищах і ми не бачили нічого крім трупів. Тіло мого помічника о. Вердіні лежало в калабани, а біля нього трупи китайських сиріт, якими ми опікувались. Сиротинець вояки спалили, а людей вибили до ноги".

Це є ще один доказ, що фашисти всюди однакові. Німці й італійці вигублюють людей в Европі, а ніпонці в Азії. І то не лише чужих, але і своїх, які противляться і поборюють тоталітарну систему правління. Нема ніякого сумніву, що вони будуть це робити так довго, доки Обеднані Держави не переможуть озвірілих диктаторів і не заведуть у світі справедливого ладу. А той час вже може недалеко. Націсти вже так обурили світ проти себе, що нема одної свободолюбної душі, яка оправдувалаб їхне поведення з підбитими народами. Чим більш по звірськи німці поводяться, тим скорше їм прийде кінець. Фашисти може не здають собі з того справи, але так воно буде. Так мусить бути.

Шведська преса, яка давніше крізь пальці дивилась на поповнювані фашистами звірства, тепер з обуренням їх осуджує. Наприклад, „Аллеганда" з 26. квітня написала передову статтю, в якій говорить, що „розстріл американських авіяторів в Японії це найбільш брутальний спосіб пімсти і зломання міжнародного закона про полонених жовнірів. Одначе німці й італійці оправдують японців за це звірство". Газета гостро осуджує німецькі звірства в Норвеґії і вказує, що норвезький нарід зареаґував на німецькі опресії саботажами і висадженням у повітря чотирьох німецьких вантажних кораблів. В міністерстві праці в Осло спалено список людей, які мали бути вислані на примусові роботи в Німеччині.

Значить, що придавлені німцями народи вже прокидаються і зачинають масово відповідати аґресорам мовою грубого бука, бо це, здається, є одинока мова, яку німці найлекше розуміють. Слухаючи німецького радія, ви постійно чуєте нарікання, що в завойованих ними краях населення допускається таких злочинів як висаджування у повітря складів амуніції, виколіювання поїздів, нищення телеґрафічних дротів і вбивання німецьких поліцаїв. Контрольована німцями радіовисильня в Брюселі недавно повідомляла світ, що „наші провінції вже є опановані ґенґстерами, які цілком соботують новий лад в Европі і буквально вибивають його піонірів". У Франції члени тайних орґанізацій систематично виколійовують тягарові поїзди, нищать залізничі станції і саботують воєнне виробництво. Дійшло вже до того, що навіть вбито старшину фашистської поліції в Марсею. Римська радіовисильня також постійно жалується, що нарід вже зачинає по своєму думати і не вірить офіційним заявам про хід війни. Були також нарікання на те, що альбанці вбили фашистськгоо лідера, депутата Рок Берішу в Тірані.

Але це ще не все. До Вашингтону прийшла вістка, що польські партизани хотіли вбити німецького ґубернатора у Варшаві, та що в Польщі відбулося невдачно повстання проти окупантів, в якім згинуло кілька сот німецьких вояків. Повстанці були добре озброєні й здисципліновані. Вони билися з німцями, як добре треновані й вишколені вояки. Подібні повстання відбулись також в Греції, де згинуло кілька сот італійських вояків. Поляки післали німецькому ґубернаторови Людвікови Фішерови бомбу, яка експльодувала в палаті і вбила кількох німецьких офіцирів. Ґестапо два тижні вганяло по Варшаві за виновниками, але не могло показати пальцем на нікого. Тайні орґанізації в Польщі є знаменито зорґанізовані і ведуть з ворогом боротьбу як день так ніч. Там німці ніколи не можуть спокійно спати. Недавно польські повстанці вбили двох членів Ґестапа. Вбили їх в одній ресставрації на Оксфорд вулиці, дві години після їхнього приїзду з Кракова. Це знак, що польські повстанці є добре здисципліновані і уважають, що німці роблять. Їх око є всевидюче і як прийде день відплати, то наїздникови прийдеться у воду скакати. Польський нарід буде мститись на агресорах за кривду, яку німці заподіяли Польщі.

Подібні вістки вже були й з України. Самі німці казали, що Україна є найбільш небезпечний для них край. Були чутки, що німецька поліція в Україні дістає подвійну платню, так само, як на Балканах. З Греції прийшла недавно вістка, що німці відібрали в італійців контролю міста Атен. Італійські війська опустили місто і виїхали до Італії, бо націсти припускають, що як Обеднані Держави викинуть Ромеля з Тунісу, то зроблять наступ на Італію. Мусоліні робить все можливе, щоби приготуватись до оборони італійського побережжя. Грецькі повстанці завважили, що окупанти починають нервуватися і зачали на них наступати. В місточках Фезакі і Порталі повстанці напали на німецьку залогу і відобрали в неї контролю цілого дистрикту. Було дійшло до того, що окупаційна влада мусіла висилати карну експедицію з тяжкою зброєю і аж тоді вспіла розігнати повстанців.

Греки вже передбачують, що аліянти можуть зробити інвазію Европи і заздалегідь приготовляються до боїв з наїздником. Як війська Обеднаних Держав нападуть німців з моря, то повстанці битимуть їх зтилу. Повстанці чують, що їм приходить поміч і вже зовсім безпечно нападають на менші відділи окупаційних військ і вбивають їх доноги. Недавно на передмістю Каламати вони потрапили вбити шістьдесять італійських вояків, а в Сіятісті повстанці вбили 45 членів італійської залоги. Грецькі повстанці також є добре озброєні і воюють з італійцями з таким завзяттям, що навіть більші відділи війська потраплять розігнати. Недавно знищили два великі мости на лінії, яка веде з Атен до Сальоніки. Залізнодорожна комунікація цілком перервана і німці стараються її відновити, бо якби направду Обеднані Держави задумали робити інвазію Европи через Балкан, то немаючи добре наладнаних залізнодорожних шляхів, німці моглиб програти.

Переглядаючи звідомлення з ось тих окупованих німцями країн про те, як підбиті ними народи боряться з наїздником, з якою завзятістю і посвятою ставлять йому опір, з якою ненавистю трактують фашистську адміністрацію, можна припускати, що то буде тоді, як німецька мілітарна машина заломиться і фашисти проситимуть мира.

Те саме й з Ніпоном. Кривди, які його війська чинять над безборонним китайським населенням, не забудуться. Гаряча кров розбещеної ніпонської салдатески стигнутиме в жилах, як прийде час відплати. А він прийде. Ніпон дорого платитиме за свій нерозом і за свою жорстокість.

До часу збанок воду носить!

Закон Смерти

(Докінчення зо сторони 2-гої)

І жінка моя навіть така і сини такі. Від того самого і корови, як казав, подохли і волики потопилися і курей тепер у нас нема, все від того, від нас самих. Сам же я, хоч би і хотів, нічого не зроблю, головне, що старим уже я став, немічним, хоч так де що і роблю, у печах зимою власноручно топлю, тоді, як сини топливо внесуть з надвору, а то ще, як дочка буває, як чули, завізьметься, то, як є з чого, сам і кулешику зварю. Еге, трохи по трошки привик я вже до своєї гіркої недолі. Привик, а все тяжко, найпачеж, як згадаєш минуле, недавно минуле. Ви, добродію, вибачте вже мені, що, як колись, не запрошую вас до обіду, бо і радий би душею, та горенько! У нас цього дня, як і що дня, вариться один борщ, та ще й який, без нічого, сирівчик та зіллячко та борошенця ложечка, та і все, аби гаряченьке до хліба. От такі нормальні що дня наші харчі. Хіба от що! Є у нас трохи гербати і цукру, про свято бережемо, так я вас чайком угостю. Зараз метнуся самоваря поставлю!

І справді старий був заметушився, але я поспішився відмовитися від тої його гостини і мерщій швидше попрощався, та і поїхав.

Ось воно де, ось воно яке виродження, смерть шляхетська! — погадав я, сідаючи у свою повозку.

Через рік, проїжджаючи знов побіля горниць пана Івана Петренка, я поспитав про нього у свого візниці. Той замісць відповіди показав мені батогом у бік кладовища, промовивши лаконічно: — От тамечка вже! Зимою ще!

Наблизившися до кладовища, я справді побачив невеличкий, розлізлий з червоної глини свіженький горбочок, чи радше пляму вже тільки на тому місці, де на віки вічні ляг спочивати Іван Петрович пан Петренко, що перекоштував усього, і долі і недолі.

— Земля тобі пером! — промовив я і по звичаю зняв шапку та перехрестився.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Любов, від. 45, відбудуться в неділю, 9. травня, в годині 2. пополудні, 847 Н. Френклин ул. Просимо членів, щоб точно зійшлись на означений час, бо маємо важні справи до рішення. Пригадуємо членам, котрі мають позички на грамотах, щоб по можности сплачували, бо процент росте і з тим позичка побільшується. Галя в день зборів отворена від полудня. Тож просимо членів, щоб прийшли і полагоджували свої справи з урядом перед зборами. — М. Дубас, преде.; А. Гарасим, кас.; Т. Малик, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє всіх своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. травня, в галі церковній, в годині 7. ввечір. Взиваємо всіх членів прийти на час і заплатити свої вкладки. Нагадуємо тих членів, котрі мають позичку в Союзі, щоб в теперішню пору сплачували свої проценти і довг. — Маріян Обуховський, секр., 130 — 1st Ave., New York City.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 762. Нова небезпе ка.

Великий пожар на острові добачила сторожа на американському кружляку, що стояв недалеко від острова.

З корабля вислано на остров човен і моряків, його привитали з острова як спасителів.

„Наконець ми безпечні", сказали втікачі, викинені на остров. Та молодий офіцир американського корабля потряс головою.

„Ви з нами не були би конче безпечні. Там коло нас чатує ворожа субмарина".